

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří v posledním půlroce oslavili významné životní jubileum.

80 let: RNDr. Vladimír Calábek; RNDr. Tadeáš Czudek, DrSc.; prof. RNDr. Václav Gardavský, DrSc.

70 let: doc. Ing. Antonín Buček, CSc.; Mgr. Ivan Jabůrek; RNDr. Osvald Milerski, CSc.

65 let: RNDr. Zdenka Červenková

60 let: Mgr. Alena Dorotíková; Mgr. Jaroslav Lenc; RNDr. Marie Minxová; Mgr. Jan Trčka; RNDr. Bohumil Vévoda; Mgr. Jitka Zelinková

55 let: doc. RNDr. Dagmar Džúrová, CSc.; RNDr. Libor Kudláček; Mgr. Milan Oravec

50 let: RNDr. Barbora Novotná

Redakční rada IČGS se hluboce omlouvá prof. Petru Dostálovi, M.A., Ph.D., který dne 11. 2. 2012 oslavil své 65. narozeniny. Jeho významné životní jubileum nebylo nešťastným nedopatřením v minulém čísle Informací ČGS 1/2012 zveřejněno. Rádi bychom alespoň touto cestou dodatečně panu prof. Dostálovi popřáli hodně zdraví a spokojenosti.

Jménem redakce IČGS Radim Perlín, šéfredaktor

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2012 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Zemřel docent Ludvík Mucha

Ačkoliv jeho rodinné kořeny byly z jihomoravských Ivančic (byl vzdáleně spřízněn se svým jmenovcem, malířem Alfonsem), narodil se (29. 6. 1927) na úplně jiném konci republiky – v severočeských Ervenicích, dnes již zaniklém městě nedaleko od Mostu. Válečná léta prožil v Ivančicích a Praze, kde absolvoval střední školu. Po maturitě na gymnáziu (1946) nastoupil na Přírodovědeckou fakultu UK (kombinace dějepis-zeměpis; promoval 1952) a stal se tu jedním z nejlepších žáků profesora Karla Kuchaře. Krátce pak učil na střední škole v Horním Jiřetíně a pracoval jako redaktor nakladatelství Orbis, ale již roku 1952 si jej profesor Kuchař stáhl zpět na fakultu.

Na Geologicko-geografické, resp. Přírodovědecké fakultě zůstal jako vyučující prakticky celou svou vědeckou kariéru. Řadu let tu byl zástupcem vedoucího

katedry; titul RNDr. získal roku 1969, kandidaturu věd 1972, k habilitaci se ale dostal až roku 1983 a profesuru už, i vzhledem k věku, nezískal. Ještě po odchodu do penze (1993) několik let přednášel, byť už jen jako externista, své zamilované obory: historickou kartografií a toponomastiku. Zdaleka nikoli formální, ba naopak, bylo jeho členství v redakčních radách řady periodik: Acta Universitatis Carolinae – Geographica, Sborníku České geografické společnosti, Lidé a země, Acta onomastica aj., a také v Komisi pro historickou geografii či v Onomastické komisi AV ČR. Více než půl století mu stála po boku jeho manželka, někdejší asistentka z Pedagogické fakulty UK Marie Muchová, rozená Richtrová (1934–2012); zemřela jen několik dní po svém manželovi, 28. května 2012.

Odborná činnost L. Muchy byla zaměřena hlavně na dějiny české kartografie. Byl autorem řady monografických prací o V. Merklasovi, jemuž se věnoval již ve své diplomové práci, dále o J. Brunclíkovi, J. Felklovi, F. Kreibichovi či B. Kozennovi (řadu dalších osobností zpracovali v Muchou vedeným diplomových pracích jeho žáci). Byl též autorem studií o českých mapách, glóbech a atlasech 19. století, synteticky zpracoval dějiny našich školních i jiných atlasů, významně se zasloužil o výzkum českých glóbů. Kapitulu o dějinách kartografie zpracoval i pro vysokoškolskou učebnici R. Čapka a kol. Geografická kartografie (1991). Dále se zabýval planetární a regionální geografii (Svět slovem, obrazem a mapou, spoluautor, 1963) a toponomastikou. Byl zakládajícím členem Čs. národního kartografického komitétu, účastnil se mezinárodní spolupráce v oboru, včetně účasti v komisích ICA. Celé generace zájemců o historii kartografie ho znají jako jednoho z iniciátorů – a po smrti E. Procházky jako tradičního předsedajícího – symposií „Z dějin geodézie a kartografie“, konaných v Národním technickém muzeu v Praze.

Se svým povoláním dokázal spojit i své koníčky. K nim patřila zejména vexilologie (nauka o vlajkách), v níž byl zakladatelem a dlouholetým předsedou (1972–2003) České vexilologické společnosti, jejíž adresa byla dlouho totožná s jeho soukromou adresou. (Mnozí si v této souvislosti vzpomenou také na pravidelné referáty o nových státních vlajkách a znacích, jimiž přispíval do časopisu Lidé a země.) L. Mucha byl také vášnivým filatelistou – spolu s publicistou Bohuslavem Hlinkou zpracoval Atlas známkových zemí, vydaný i v anglické mutaci – a jeho dalším hobby byla gnómonika, studium slunečních hodin, jejichž soupis u nás v 80. letech organizoval.

Statečně bojoval s nemocí, která ho trápila několik posledních let. Jedno z posledních konferenčních vystoupení, které si připravil, se týkalo mapového obrazu jeho rodných Ervěnic. Snad symbolicky nyní odešel za svým rodným městem, které bohužel, stejně jako pan docent Mucha, není mezi námi...

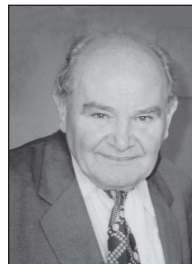
Literatura:

- DÖRFLINGER, J. (1998): Ludvík Mucha 70 Jahre. Der Globusfreund, 45/46, s. 237–244 (s bibliografií)
MARTÍNEK, J., MARTÍNEK, M. (1998): Kdo byl kdo – naši cestovatelé a geografové. LIBRI, Praha, 509 s.

Jiří Martínek

Zemřel docent Jan Šupka

Krátce před vánočními svátky, 16. prosince 2011, jsme se rozloučili se s vysokoškolským učitelem, geografem, ale především s člověkem, s doc. RNDr. Janem Šupkou. Na jeho poslední cestu jej do brněnského krematoria vyprovodila kromě rodiny i řada jeho kolegů geografů, nejbližších spolupracovníků a přátel z katedry geografie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Zemřel ve věku nedožitých 81 let.

Po absolvování Pedagogické fakulty MU v roce 1953, obor přírodopis-chemie-zeměpis, nastoupil svoji učitelskou kariéru jako učitel Gymnázia Mikuláše Koperníka v Bílovci. Přestože se v roce 1959 vrátil do rodného Brna na PdF MU, na Bílovce a svoje působení na gymnáziu nikdy nezapomněl a často na tuto dobu vzpomínal.

Na PdF se zaměřoval především na didaktiku geografie. Ve výzkumné činnosti se věnoval výchově k životnímu prostředí, regionálnímu principu, formování osobnosti učitele a dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků. Byl rovněž propagátorem zeměpisných soutěží, kterých se aktivně zúčastňoval v porotách, a napomáhal tak talentovaným žákům a studentům z oboru geografie. V roce 1998 byl rovněž u zrodu Zeměpisné olympiády, která konečně dostala svoji celostátní podobu a byla zařazena do soutěží podporovaných MŠMT. Podílel se autorsky na zpracování celostátní vysokoškolské učebnice didaktiky geografie. Byl autorem a spoluautorem řady učebních textů z didaktiky geografie. Ve výběru jeho publikovaných prací, který je uveden ve sborníku Geografie VII, vydaném na PřF MU v roce 1996, nalezneme více než 100 titulů. Měl osobní kontakty s odborníky v zahraničí. Přínosem byla jeho spolupráce zejména s oddělením didaktiky geografie, sekce Geografie na Univerzitě v Greifswaldu a v Drážďanech. Vyvrcholením těchto snah byly výměny studentů, kteří na těchto pracovištích měli možnost představit svoje diplomové práce z geografického vzdělávání.

V osobním životě hrála významnou roli jeho maminka, o kterou se staral, nejbližší rodinou mu byla jeho sestra a neteř, kterým věnoval většinu svého času po odchodu do důchodu.

Jsem rád, že se mi dostalo cti poznat doc. Jana Šupku jako laskavého vysokoškolského učitele, odborníka na geografické vzdělávání, kolegu a staršího kamaráda. V jeho osobnosti ztratila geografie jednoho z aktivních představitelů didaktiky geografie druhé poloviny 20. století.

Eduard Hofmann

Zemřela Miluška Veselková

S hlubokou lítostí oznamujeme, že zemřela paní Miluška Veselková, druhá nejstarší členka České geografické společnosti, která byla do svého velmi vysokého věku geografkou celým svým srdcem. Paní Veselková profesně působila jako učitelka zeměpisu. Letos by oslavila 90. narozeniny. Čest její památce!

Jménem redakce IČGS Silvie Kučerová

Osmdesátiny Vladimíra Calábka

RNDr. Vladimír Calábek se narodil v dubnu 1932 v Přerově. Vyrůstal v Kroměříži ve Stoličkově ulici a světově známý geolog a paleontolog, po kterém tato ulice nese jméno, se velkou měrou podílel na formování zájmů a profesní orientaci Vladimíra Calábka – přírodověda, geologie, cestování. Především geologie se mu stala nejen celoživotní prací, ale především velkým koníčkem, proto i ve svém krásném věku vykonává profesi geologa se specializací na hydrogeologii a zakládání staveb s přehledem a nadhledem celoživotních zkušeností.

Odborné zkušenosti Vladimíra Calábka byly žádané i v mnoha zemích po celém světě. V letech 1970–1973 se podílel na stavbě rafinérie v Iráku – Basře, v období 1978–1983 na svých jedenácti cestách do Sýrie pomohl vybudovat elektrárnu a produktovod. Devadesátá léta byla ve znamení cest dále na východ, kde se v Bangladéši a Barmě podílel na zakládání objektů rafinérie a závodu na výrobu pneumatik. V Indii pak řešil problémové úseky při zakládání trasy 1 600 km dlouhého produktovodu. Práce v této části světa ho zavedla až do míst působení vzoru z mládí, a tak navštívil a probádal téměř všechna zdokumentovaná místa pobytu Ferdinanda Stoličky.

Na závěr připojuji nejen já, ale i všichni známí a celá geografická obec přání pevného zdraví, osobních úspěchů a hodně elánu do dalších let.

Aleš Calábek

Životní jubileum RNDr. Tadeáše Czudka, DrSc.

Dne 1. 4. 2012 se jubilant, významný český geograf a geomorfolog, dožil 80 let. Dosažení tohoto krásného životního jubilea je důvodem informovat, alespoň stručně, především mladší geografickou veřejnost, o jeho odborné činnosti a vědeckém díle. Rodák z Vendryně na úpatí Slezských Beskyd ukončil studium fyzické geografie na brněnské Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity pod vedením profesorů Františka Vitáska a Jana Krejčího v roce 1956. Z oborů si za specializaci zvolil geomorfologii, které se po celý život s láskou věnuje. Na žádost prof. Vitáska nastoupil 1. 10. 1956 do Kabinetu pro geomorfologii ČSAV v Brně, kde strávil sedm produktivních let naplněných terénními výzkumy. Po reorganizaci pracoviště přešel do nově vzniklého Geografického ústavu ČSAV, kde působil ve vedoucích funkcích (1963 – vedoucí oddělení fyzické geografie, 1964–1972 vedoucí oddělení geomorfologie). V roce 1993 odešel do důchodu.

Ve své odborné činnosti spojil dr. Czudek práci organizační i vědecko-výzkumnou. Koordinoval významné výzkumné projekty, mezi jinými i geomorfologickou regionalizaci ČSR. Ta byla završena v roce 1972 vydáním publikace „Geomorfologické členění území ČSR“ s mapou, na jejímž vydání měl velkou zásluhu jako editor i autor. Vzniklo tak jedno ze základních děl české geomorfologie, později vícekrát upravované a vydávané, a i když podstata těchto děl

byla stále tatáž, dělo se to již bez jeho účasti i vědomí, viz např. mapy v Atlasu krajiny České republiky z roku 2009.

Vědecká činnost jubilanta je značně rozsáhlá, zaměřená mnoha směry, především však na periglaciální geomorfologii, zarovnané povrchy a regionální geomorfologii, zejména pak na období čtvrtohor, orientovaná hlavně na Nížký Jeseník, Moravskou bránu a Středomoravské Karpaty, ale i na jiná území. Specifikem výzkumné práce T. Czudka byla podrobná dokumentace výkopů, odkryvů a detailních sondážních prací. Řadu jeho publikací tak „zdobí“ krásné profily stěn výkopů, dokumentující působení kryogenních a periglaciálních procesů. Jubilant také vykonal 79 zahraničních studijních cest, z toho 5 dlouhodobých pobytů v délce trvání 2–6 měsíců do klasické oblasti současné kryolitozóny ve východní Sibiři. Během svých studijních cest přednesl 37 referátů, většinou na univerzitách (Švédsko, Nizozemsko, Německo, Polsko), z větší části v období po roce 1989. Napsal také mnoho odborných posudků na grantové projekty, doktorské i habilitační práce, vyjádření k profesorským jednáním v zahraničí, recenzní posudky na vědecké publikace do domácích i zahraničních časopisů aj.

V roce 1982, u příležitosti padesátin RNDr. Tadeáše Czudka, DrSc., vyšlo jubilejní číslo Zpráv Geografického ústavu ČSAV (4), kde byly uvedeny všechny významné etapy i úspěchy vědecké práce jubilanta z tohoto období, včetně seznamu publikací. Ten se od té doby výrazně rozrostl a do dnešního dne dosahuje 240 prací, z toho 29 v zahraničí a 135 recenzí na významné knižní publikace. Mnohé jeho práce jsou kladně citovány doma i v cizině – mj. i v učebnicích geomorfologie v USA, Kanadě, Německu, Polsku, Británii a Španělsku byla převzata i řada jeho grafických příloh. Některé významné práce uvádí i Web of Science. Podle „citačního indexu“ náleží dr. Czudek mezi nejcitovanější české fyzické geografů u nás i v zahraničí.

V následujících letech se jubilant věnoval zejména vědecké práci a zvyšování své odbornosti. Jestliže titul doktora přírodních věd (RNDr.) získal v roce 1966, hodnost doktora geografických věd (DrSc.) mu bylo umožněno získat na Univerzitě Karlově v Praze teprve v roce 1990.

Byl také aktivním členem České geografické společnosti, nejprve v Jihomoravské pobočce, později i v celostátním Hlavním výboru ČGS. Po roce 1989 byl členem Českého národního geografického komitétu, dále členem Akreditační komise pro obor geografie, členem bývalého Kolegia geologie-geografie při ČSAV a předsedou geografické ediční komise tohoto Kolegia. Byl činný i v mezinárodních komisích IGU, např. jako dopisující člen komise The significance of periglacial phenomena, dále IGU Study group on rapid geomorphological hazards a IGU Study group on frost action environment. Stále je členem Českého národního komitétu Mezinárodní kvartérní unie (INQUA), od roku 1994 čestným členem České geografické společnosti, od roku 2000 čestným členem Polské asociace geomorfologů a od roku 2007 čestný člen Karpato-balkánské geomorfologické komise. V roce 1986 – i přes určité nepochopení některých geomorfologů – založil v Brně Geomorfologickou komisi při České geografické společnosti, která byla předchůdkyní současné Asociace českých geomorfologů, a byl několik let jejím předsedou.

Ani po odchodu do důchodu neustal dr. Czudek ve vědecké práci, byť ve skromnějších podmínkách. Pokusil se získat podporu pro své výzkumy u Grantové agentury ČR a lze říci, že byl úspěšný. Své projekty vždy ukončil zdařilými

publikacemi. V roce 1997 to byla knižní práce „Reliéf Moravy a Slezska v kvartéru“ (213 s.), velmi kladně recenzována doma i v zahraničí a často citovaná. GA ČR tehdy hodnotila splnění projektu jako vynikající. V roce 2005 vyšla další souborná publikace o celém Česku „Vývoj reliéfu krajiny České republiky v kvartéru“ (238 s.). Tato kniha shrnuje dosavadní geomorfologické poznatky o vývoji reliéfu Česka a upozorňuje na problémy, které je třeba řešit. I tato kniha, která je první tohoto druhu u nás i v okolních státech, byla hodnocena GA ČR jako vynikající a pochvalně recenzovaná i citovaná doma i v cizině. Obě zmiňované publikace také přinášejí přehled novějších prací dr. Czudka.

Z novějších úspěšných článků v odborných zahraničních časopisech s IF lze uvést dva. První v *Geografiska Annaler* a druhý v *Permafrost and Periglacial Processes*. V první publikaci autor pojednal o kryoplanačních terasách, kde zhodnotil své výzkumy ve východní Sibiři a doložil je názornými profily. Ve druhém, věnovaném kryopedimentům a zvláštnostem jejich vývoje v rozdílných substrátech na příkladech z Česka a Belgie, se spojil se známým specialistou J. Vandenbergem z Amsterodamské univerzity.

Stručnou informaci o životním jubileu lze zakončit konstatováním, že RNDr. Tadeáš Czudek, DrSc. vykonal v geomorfologii velké dílo, které ho řadí mezi významné světové odborníky v periglaciální geomorfologii. Přejeme Tadeškovi do dalších let hodně zdraví a chceme ho ujistit, že má u nás řadu přátel, kteří si jeho práce váží.

Seznam významných prací RNDr. Tadeáše Czudka, DrSc. z posledních let:

- CZUDEK, T. (1997): Reliéf Moravy a Slezska v kvartéru. Sursum, Tišnov, 213 s.
CZUDEK, T. (2005): Vývoj reliéfu krajiny České republiky v kvartéru. Moravské zemské muzeum, Brno, 238 s.
CZUDEK, T. (1995): Cryoplanation terraces – a brief review and some remarks. *Geografiska Annaler, Ser. A, Physical Geography*, 77, č. 1/2, s. 95–105.
VANDENBERGHE, J., CZUDEK, T. (2008): Pleistocene cryopediments on variable terrain. *Permafrost Periglacial Processes*, 19, č. 1, s. 71–83.

Mojmír Hrádek

Václav Gardavský, osmdesátiletý

Dne 14. 9. oslavil své osmdesátiny profesor Václav Gardavský (nar. 1932), jeden z čelných představitelů pražské geografie. Gymnázium vystudoval v rodné Ostravě, po krátkém učitelském působení přešel do Prahy, kde vystudoval Přírodovědeckou fakultu UK, kombinaci zeměpis-biologie-geologie (1956). Jako ke svému nejvýznamnějšímu učiteli se hlásí k Jaromíru Korčákovi. Na přelomu 50. a 60. let vyučoval na gymnáziu v Praze – Libni, po krátkém působení ve Výzkumném ústavu pedagogickém přešel roku 1963 zpět na svou alma mater, na tehdejší katedru ekonomické a regionální geografie. V roce 1974 se stal docentem a roku 1985 (s platností k 1. 1. 1986) univerzitním profesorem, od roku 1980 byl řadu let také vedoucím katedry a proděkanem fakulty. V letech 1981–84 a znovu 1990–94 byl rovněž předsedou Československé (České)

geografické společnosti. Když se roku 1987 dostal díky nekoncepčnímu vedení do obtížné situace Geografický ústav ČSAV v Brně, převzal V. Gardavský jeho vedení a podstatně zlepšil pracovní podmínky na tomto pracovišti. Učil nadále na částečný úvazek na Přírodovědecké fakultě, kam se roku 1992 vrátil. Zde přednášel, zejména úvod do studia oboru a teoretickou geografii, až do konce 90. let, kdy odešel do penze (členem státnicové komise byl do roku 2001). Mezi jeho aspiranty patří i současný prezident ČGS Tadeusz Siwek. Václav Gardavský byl v nejvýznamnějších odborných i řídicích funkcích v 70. a 80. letech 20. století. Když byl po roce 1990 prof. Gardavský zvolen podruhé do čela geografické společnosti, bylo to vyjádření nejen jeho odborných kvalit, ale i ocenění jeho organizační práce pro českou geografii v dobách předcházejících.

Vědecky zasáhl Václav Gardavský do řady oborů. Podílel se na zpracování „Zeměpisu zahraničních zemí“ (1968), kde zpracoval kapitolu věnovanou Asii, přednášel i geografii Afriky. Soustředil se také na didaktiku zeměpisu („Geografie v systému všeobecného vzdělávání“, 1975) a publikoval řadu prací z geografie rekreace („Geografie individuální víkendové rekreace v ČSR“, 1975; „K problematice geografie druhého bydlení“, 1979). Spolu s M. Hamplem a K. Kühnlem se dlouhodobě věnoval problému regionalizace tehdejší ČSR („Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR“, 1987). V pozdějších letech se Gardavského zájem stále více přesouval i k teoretickým otázkám geografie, kterým je věnována jeho doktorská disertace „Poznávací, aplikační a vzdělávací funkce geografie“ (1988). Několika příspěvky zasáhl také do dějin geografie jako oboru.

Škoda jen, že osmdesátin se nedožil jeho kolega a kamarád z Albertova, doc. Libor Krajíček! Oba se totiž narodili v přesně ten stejný den, i když na různých koncích republiky...

Literatura:

- HÁUFLER, V. (1967): Dějiny geografie na UK 1348–1967. Univerzita Karlova, Praha, 421 s.
MARTÍNEK, J., MARTÍNEK, M. (1998): Kdo byl kdo – naši cestovatelé a geografové. LIBRI, Praha, 509 s.
Kdo je Kdo v ČSFR 1991/92 (1991), 2 sv. Kdo je Kdo, Praha, 1300 s.
Seznam osob UK (1993). Univerzita Karlova, Praha, 637 s.
TOMEŠ, J (1992): Československý biografický slovník. Academia, Praha, 837 s.
TOMEŠ, J. a kol. (1999): Český biografický slovník XX. století, sv. 1. Paseka, Praha, 634 s.

Jiří Martínek, Tadeusz Siwek

Sedmdesátiny doc. Ing. Antonína Bučka, CSc.

Kdybychom hledali příklad člověka, který dokázal cílevědomě a systematicky od studentských let až doposud s vysokým nasazením odborně a organizačně působit ve prospěch poznání a ochrany přírody a krajiny, určitě bychom jeden z nejvhodnějších našli v osobnosti docenta Antonína Bučka. Rodák z Brna (17. 9. 1942) zůstal celý život svému rodnému městu věrný, vyjma mnohých zahraničních cest a hlavně

dvou let po maturitě. Tehdy roku 1959 se s několika kamarády z brněnské mládežnické Zeměpisné společnosti rozhodl opustit město a žít jako pastevec krav v zapadlé vesničce Lomy v Orlických horách. Díky tomu přišel v září roku 1961 na lesnickou fakultu tehdejší Vysoké školy zemědělské v Brně obdivuhodně sečtělý a s širokým odborným i kulturním rozhledem. Hned v prvním ročníku dokázal kolem sebe seskupit několik spolužáků se zájmem o ochranu přírody a krajiny, už tehdy sledoval problematiku životního prostředí.

Lesnickou fakultu absolvoval roku 1966 po obhájení diplomové práce u profesora Aloise Zlatníka, zakladatele československé geobiocenologické školy. A právě geobiocenologie – nauka o vztazích společenstev (biocenóz) s abiotickým prostředím a o jejich prostorové diferenciaci v krajině – se stala jeho celoživotním zájmem. Navíc si vzal za své životní krédo svého velkého učitele, totiž, že výzkum přírody není možný bez její ochrany.

Jako lesní inženýr působil v prvních letech v lesnickém provozu v lesním závodě Henčov v Jihlavě. Na jaře roku 1969 zahájil svou odbornou dráhu jako specialista stanovištního průzkumu v Ústavu pro hospodářskou úpravu vojenských lesů a statků ve Velké Bystřici u Olomouce. Třebaže v tomto ústavu s federální působností pobyl jen tři roky, získal bohaté zkušenosti při diferenciaci a mapování lesních stanovišť (geobiocenóz) v rozmanitých krajinách tehdejšího Československa – od východoslovenského Vihorlatu až po Šumavu.

Svoje poznatky pak mohl uplatnit a dále rozvíjet od roku 1972 v Geografickém ústavu ČSAV v Brně. Zpočátku zde spolupracoval v týmu RNDr. Jaroslava Raušera na tvorbě biogeografických map přírodní potenciální vegetace, které zde byly konstruovány v intencích geobiocenologické školy profesora Zlatníka: tedy jako skupiny přírodních geobiocenóz ve vegetačních stupních a ekologických (trofických a hydrických) řadách. Vzápětí přijal náročnou roli vedoucího oddělení životního prostředí, z něhož se roku 1980 stalo oddělení geografických syntéz faktorů životního prostředí. A. Buček dokázal navázat na předchozí úspěšnou činnost Geografického ústavu ČSAV, zejména v oboru komplexního geografického hodnocení vlivů velkých technických děl na krajinu jakožto životní prostředí člověka. Věnoval se hodnocení životního prostředí v modelových oblastech Ostravsko, Liberecko, Jihlavsko a Břeclavsko, systému komplexní ochrany krajiny Českomoravské vrchoviny. Byl protagonistou druhé etapy kritického hodnocení vodohospodářských úprav na jižní Moravě, zejména vodního díla Nové Mlýny, stejně jako projektovaného průplavu Dunaj–Odra–Labe. Pracoval v týmu prognózujícím a hodnotícím vlivy energetické soustavy Dukovany-Dalešice na přírodu a krajinu, neohroženě se snažil čelit výstavbě autotodromu v Podkomorských lesích u Brna. Významně přispěl i k rozvoji teorie a metodiky posuzování krajiny, když s nejbližšími spolupracovníky vypracoval metodický postup biogeografické diferenciacie krajiny v geobiocenologickém pojetí. Na toto téma i obhájil roku 1984 kandidátskou disertační práci v oboru fyzická geografie.

Významná byla spolupráce A. Bučka s inženýrem Igorem Míchalem z pražského Terplanu. Z této součinnosti vznikl například roku 1985 Ekologický generel ČSR – kritický materiál o stavu životního prostředí našeho státu. Ve stejné době byl A. Buček jedním z hlavních členů početného československého týmu, který pod vedením Ing. arch. Jiřího Löwa vyvíjel a prosazoval koncepci a metodiku územních systémů ekologické stability krajiny. V 80. letech při dvou víceměsíčních pobytech na Kubě se A. Buček podílel na tvorbě souboru map

životního prostředí pro Nuevo Atlas Nacional de Cuba. Roku 1990 se zúčastnil expedice do ruské části Kavkazu u Soči, při níž ruští a čeští geografové společně zkoumali zdejší jedinečnou horskou krajinu a kriticky hodnotili možnost pořádání zimních olympijských her v ní. Začátkem 90. let významně spolupracoval na tvorbě Atlasu životního prostředí a zdraví obyvatelstva ČSFR, tedy na posledním mapovém díle týkajícím se celého bývalého Československa, který byl Josefem Vavrouškem roku 1992 prezentován na Světovém summitu o životním prostředí v Rio de Janeiru.

Po zrušení Geografického ústavu ČSAV roku 1993 odešel A. Buček na Lesnickou a dřevařskou fakultu Mendlovy univerzity, kde v Ústavu lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie působí dodnes. A třebaže se zde roku 2002 habilitoval v oboru ekologie lesa, zdaleka to neznamená, že se ve svém odborném a pedagogickém záběru omezil pouze na les a opustil problematiku celé krajiny. Svědčí o tom například to, že je členem oborových rad doktorského studijního programu nejen v oboru Ekologie lesa a fytologie lesa, ale i Tvorba a ochrana krajiny. Na Mendlově univerzitě postupně přednášel předměty zaměřené nejen na ekologii, geobiocenologii a ochranu lesních společenstev, ale celého krajinného systému. Dodnes externě přednáší Ekologii krajiny na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Během svého pedagogického působení na Mendlově univerzitě úspěšně vedl přes 60 diplomantů a jako školitel vchoval 10 doktorů v oborech Ekologie lesa a Tvorba a ochrana krajiny.

Z vědecké činnosti univerzitní etapy docenta Bučka uveďme alespoň řešení a spoluřešení projektů „Charakteristika nadstavbových a základních jednotek geobiocenologické typizace ČR“, „Návrh databáze lesních maloplošných zvláště chráněných území“, „Stanovení limitů a posouzení rizik využívání produkční funkce lesů ve zvláště chráněných územích podle kategorií ochrany“, „Tvorba ekologické sítě a agrolesnická východiska trvale udržitelného rozvoje ostrova Sokotra (Jemenská republika)“, „Tvorba ekologické sítě ve venkovské krajině“ a „Karpatské horské lesy: péče a ochrana“. Právě při řešení posledně jmenovaného projektu – alespoň se domnívám – zažil A. Buček své nejšťastnější, nejen badatelské období. Inicioval obnovu výzkumných polygonů v pralesích ukrajinských Karpat, které tam ve třicátých letech minulého století založil profesor A. Zlatník. Spolu s docentem Bučkem pak každoročně v letech 1996–2008 při geobiocenologickém, pedologickém a dendrometrickém výzkumu trávil nezapomenutelné týdny na svazích Kremence, Javorníku a Popa Ivana desítky studentů a učitelů lesnické fakulty i dalších vysokoškolských pracovišť. Obdobně vzrušující je výzkum, na kterém se A. Buček v současnosti podílí v jižní části Karpat, v okolí českých vesnic v rumunském Banátu.

Nesmíme zapomenout na jubilatovu věčnou lásku – jižní Moravu. Prosadil, že se chráněná krajinná oblast Pálava stala biosférickou rezervací. Proslul jako iniciátor a organizátor velkolepé akce DNO, při níž v 80. letech stovky dobrovolníků z celého bývalého Československa přesazovaly ze dna budoucí spodní nádrže vodního díla Nové Mlýny kriticky ohrožené bledule letní i další vzácné rostliny.

V souvislosti s vinorodou Pálavou se chce již na tomto místě popřát a zvednout číši jihomoravské frankovky. Připomeňme však ještě, že svůj biogeografický rozhled a posedlost krajinou a řešením jejích problémů jubilat uplatnil v posledních letech jako předseda Hlavního výboru České společnosti pro krajinou ekologii i jako člen užšího redakčního kolektivu Atlasu krajiny České

republiky. Za své aktivity ve prospěch životního prostředí obdržel roku 2009 Cenu Josefa Vavrouška. Jeho obsáhlá publikační činnost zahrnuje kolem 250 odborných a vědeckých titulů včetně 17 monografií, desítky statí populárně odborných, zejména v časopise ochránců přírody a krajiny *Veronica*, který roku 1986 spoluzakládal. Častá byla a je jeho spolupráce s Českým rozhlasem i televizí. Antonín Buček občas přiznává, že je „hnusný pragmatik“. Proto toho již tolik stihnul. A věrme, že ještě stihne, samozřejmě, že ve prospěch přírody a krajiny. I když to nikdy neříká otevřeně, vím, že mu přece jen odborné pitvání krajiny nestačí, že má ty mnohé kouty vlasti i světa prostě rád. A tak mu se zvednutou číší jihomoravské frankovky a při písničce hornáckých hudců popřejme pevné zdraví k tomu, aby mohl vychutnat ještě mnohé krásy, zejména karpatské přírody.

Jan Lacina

Narozeninový medailonek Mgr. Ivana Jabůrka

Na ZŠ Vyškov, Nádražní 5 působí již 49 let Mgr. Ivan Jabůrek, absolvent Pedagogické a Přírodovědecké fakulty MU Brno.

Vystudoval geografii a její výuka se stala i jeho koníčkem. Mnoho žáků si díky jeho působení zvolilo tento obor jako své povolání. Před třiceti lety kladl ve spolupráci s doc. Šupkou a Mgr. Zámečníčkem v okrese Vyškov základ Zeměpisné olympiády v Jihomoravském kraji. Spolupracoval s Kartografií Praha na tvorbě vlastivědné mapy okresu Vyškov spolu s doprovodným textem. Jeho velkou zálibou byla a je demografie. Musíme se však zmínit i o jeho práci na poli matematiky. Čtyřicet let vede olympiádu matematiky v okrese Vyškov, třicet let v krajském měřítku a dvacet let působí jako metodik matematiky. Vzorná kronika školy je také jeho dílem. Nejen geografie a matematika vyplňují jeho život. Neustále sleduje dění ve společnosti, zajímá se o osudy svých žáků. Nemůžeme opomenout dalšího „koně“, kterým je zájem o sport. Sám aktivně hrával stolní tenis.

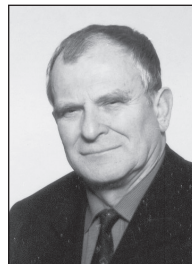
Musíme připomenout, že při jeho práci vedle něho stála a vždy ho podporovala jeho žena. Vychovali spolu dva syny a nyní svou lásku a péči věnují vnoučatům. Byl a je mezi žáky i kolegy oblíben a všichni mu k jeho životnímu jubileu přejeme hodně zdraví a další úspěchy.

Marie Kožinová, Jana Nevřalová

RNDr. Osvald Milerski, CSc.

Narodil se 4. 5. 1942 v Těrlicku v okrese Karviná. Po maturitě v Českém Těšíně odešel studovat geografii do Olomouce, zde také v roce 1965 promoval. Titul magistra tehdy ještě neexistoval, ale Osvald Milerski obhájil v roce 1970 na

Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze rigorózní práci „Ekonomické aspekty produkce hlavních stavebních materiálů v Severomoravském kraji“ a získal za ni tzv. malý doktorát (RNDr.).

Jeho pracovní kariéra byla po celý život spojena s Ostravskem. Po několika úvodních pracovních epizodách (pracoval krátce jako demograf Útvaru hlavního architekta v Ostravě a později jako odborný pracovník státní správy na Krajském národním výboru v Ostravě a na Okresním národním výboru v Karvině) nastoupil v roce 1974 jako výzkumný pracovník na Výzkumný ústav rozvoje oblastí a měst v Ostravě. Na tomto pracovišti, které bylo vědeckým zázemím České plánovací komise, setrval téměř dvacet let. Získal tam obrovský přehled o prostorové ekonomice tehdejší české části československé federace. V dnešním pojetí je možno jeho téměř celou odbornou práci zařadit do kategorie aplikované geografie. Ve výzkumném ústavu řešil zejména úkoly týkající se nástrojů regionální politiky, informačních systémů a problematiky prognózování dlouhodobého rozvoje českých regionů. Ústav rozvoje oblastí a měst však po změně poměrů v roce 1989 ztratil opodstatnění své existence a v roce 1992 zanikl. V následujícím roce Osvald Milerski přešel spolu s mnoha dalšími kolegy z ústavu na Ekonomickou fakultu Vysoké školy báňské v Ostravě. Rozšířil si kvalifikaci: v roce 1995 získal na Masarykově univerzitě v Brně za práci „Hodnocení zdrojů v oblastech pro potřeby prognózování“ titul kandidáta věd (CSc.) – ekvivalent dnešního doktorátu (Ph.D.).

Na vysokoškolském pracovišti katedry regionální a environmentální ekonomiky se Osvald Milerski věnuje dál problematice regionálního rozvoje. Dosud pracuje na plný úvazek. Jeho publikační činnost obsahuje především výzkumné zprávy a vystoupení na odborných konferencích a seminářích. Velmi často zveřejňuje své příspěvky v sousedním Polsku. Ve svých posledních publikacích se zaměřil na úlohu kultury v regionálním rozvoji: MILERSKI, O. (2010): Kultura jako metropolitní funkce. In: Rola sektora kultury i przemysłow kreatywnych w rozwoju miast i aglomeracji. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice, s. 65–78. MILERSKI, O. (2011): Culture as a metropolitan function of Ostrava Agglomeration. In: The Cities and Agglomerations Development Based on the Culture Sector and Creative Industries. Polish Academy of Sciences, Katowice, s. 400–414. V současné době se zabývá novými aspekty ekonomického rozvoje v územních celcích v době globalizace. Na řešení této problematiky spolupracoval v letech 2009–2011 s Ekonomickou univerzitou v Katovicích v rámci výzkumného projektu Ministerstva vědy a vysokých škol Polské republiky „Rozwój miast i aglomeracji oparty o sektor kultury i przemysłow kreatywny“.

Osvald Milerski vstoupil do ČGS již během studia na vysoké škole. Dlouho pracoval v odborné skupině HV ČGS při ČSAV v Praze, kterou vedl známý ekonomický geograf prof. Miroslav Blažek. Dodnes je platným členem Moravskoslezské pobočky ČGS.

Osvald Milerski není příkladem akademického geografa v pravém slova smyslu. Jeho aplikační výstupy jsou však právě v dnešní době, kdy voláme po větším využití poznatků našeho oboru v praxi, neocenitelné. Praktický přístup ke geografii, který Osvald Milerski po celý život uplatňoval, může být dnes inspirací pro nejednoho současného geografa. K letošním sedmdesátinám přejeme

jubilantovi mnoho tvůrčí invence do dalších let v plném pracovním nasazení a další úspěchy v rozvoji české aplikované geografie.

Tadeusz Siwek

Jubilantka Mgr. Alena Dorotíková

Ani se nechce věřit, že kolegyně Alena Dorotíková si připomíná věk, který se uvádí již jako kmetský a zasloužilý. Asi to tak bude. Spolu jsme řadu let působili na Gymnáziu Ladislava Jaroše v Holešově. Sice se každý z nás trochu jinak profiloval podle potřeb školy, ale oba nás pojila láska k předmětu, a tím byl zeměpis. Alena v hodinách zdárně využívala a využívá své bohaté zážitky z cest do daleké a exotické ciziny, kam ji osud zavál s manželem pilotem.

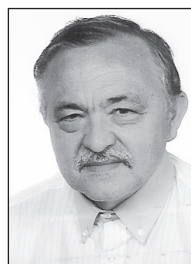
Její profesní kariéra začala absolvováním tehdejší Střední ekonomické školy v Kroměříži, dodatečně vystudovala dálkově obor ruština – zeměpis na Pedagogické fakultě v Olomouci. Protože s ruštinou se na gymnáziu v současné době neuplatní, rozšířila si aprobaci o český jazyk. Pedagogickou dráhu začala u těch nejmenších – v mateřské škole v Pacetlukách. Poté přešla ke starším žákům na ZŠ v Kostelci u Holešova a nakonec v roce 1989 na Gymnázium Ladislava Jaroše v Holešově. Jak už to na školách bývá, učila kromě aprobačních předmětů ledacos: základy administrativy, občanskou výchovu, výtvarnou výchovu i dějepis, snad jsem na další nezapomněl. Kromě běžných kantorských povinností vedla několik prací SOČ. Členem České geografické společnosti je od roku 1993.

Přeji ji z celého srdce, aby v pohodě zvládla poslední roky učitelského působení a zase se vypravila do míst jí ještě neznámých.

Karel Zahradník

Životní jubileum Mgr. Jaroslava Lence

Mgr. Jaroslav Lenc se narodil 14. 8. 1952 v Kladně. Oba jeho rodiče působili léta jako kantorů v místě bydliště, ve Smečně. Ovlivněn jejich vztahem ke svému povolání, rozhodl se Jaroslav po maturitě na slánském gymnáziu pro studium na Pedagogické fakultě UK v Praze, obor matematika-zeměpis. Po ukončení studií, která probíhala v letech 1970–1974, absolvoval roční základní vojenskou službu. Následuje dvouroční stáž na oddělení geografie katedry přírodních věd Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1977 učí matematiku a zeměpis na základních školách, a to ve Smečně, kde byl deset let zástupcem ředitele školy, a v Kladně-Švermově, kde je od roku 1998 ředitelem školy.

K jeho zálibám patří cestování po Česku i po evropských zemích. Své vědomosti a zkušenosti z cest uplatňuje při výuce zeměpisu, takže jeho hodiny jsou

pro děti poutavé a velmi zajímavé. Rády proto poznávají svůj kraj a také se zúčastňují různých soutěží v tomto oboru. Ačkoli Mgr. Lenc nevyučuje tělesnou výchovu, jeho obliba sportu se projevuje přípravou žáků na různá utkání – hlavně v kopané – se žáky okolních škol.

Od narození žije ve Smečně. Stará se se svou manželkou Magdou – rovněž učitelkou – o rodinný dům, hlavně však věnují veškerý volný čas rozlehlé zahradě.

Panu Mgr. Lencovi přejeme k jeho životnímu výročí pevné zdraví, hodně možností cestovat s manželkou i dcerou Magdou a prožít poslední roky před odchodem do důchodu v klidném prostředí jeho krásné zamilované školy.

Jana Heralová

Maruška Forever!

Když jsem v roce 1979 nastoupila na Gymnázium Boskovice, byla mi jako „uvádějící učitelka“ v jazyce anglickém přidělena RNDr. Marie Minxová. Očekávala jsem nějakou postarší vědátorku, ale k mému příjemnému překvapení se z ní vyklubala dívka jen o málo starší než já, kromě angličtiny vyučující též zeměpis. Zeměpis byl vždy mým oblíbeným předmětem a vždycky jsem se snažila – v rámci možností – cestovat po světě. S Maruškou jsme se ihned spřátelily. Celá ta léta jsme spolu sdílely nejen náš maličký kabinet, ale i všechny strasti i slasti kantorského řemesla. A tak se mi ani nechce věřit, že se v květnu tohoto roku dožila šedesátky!

Marie byla po celá ta léta mou milou kolegyní, šířící kolem sebe pohodu, humor a dobrou náladu. Vychovala několik tříd, jimž byla laskavou a chápající „maminkou třídní“, a vždy dokázala ve studentech vzbudit zaujetí pro předměty, které vyučovala, ať už to byl zeměpis či angličtina. Posledních cca 20 let se podílí na zajímavém mezinárodním projektu Model United Nations, neboli simulaci zasedání OSN, kdy studenti z mnoha zemí světa (a tedy i z našeho gymnázia) na setkáních v Haagu či v Berlíně zasedají, diskutují a učí se řešit mezinárodní politické, hospodářské či kulturní problémy.

A to zdaleka není všechno, čím se naše čilá kolegyně může pochlubit – cestuje po světě, pracuje v odborech, zpívá ve sboru, cvičí v Sokole, píše básně a v neposlední řadě se taky stará o několik domácích mazlíčků. A tak bych jí chtěla za celý náš pedagogický sbor popřát ještě mnoho, mnoho zajímavých aktivit a mnoho, mnoho čínorodých let. Maruško, many happy returns of the day!

Helena Kalinová

Mgr. Jan Trčka oslavil šedesáté narozeniny

Mgr. Jan Trčka, středoškolský učitel zeměpisu a tělesné výchovy a současný ředitel valašskomeziříčského gymnázia, oslavil 4. 5. 2012 významné životní jubileum.

Narodil se před šedesáti lety v Hranicích na Moravě, své dětství strávil v Rožnově pod Radhoštěm, kde v roce 1970 maturoval na Střední všeobecně vzdělávací škole (dnešním gymnáziu). V roce 1975 dokončil učitelské studium zeměpisu a tělesné výchovy pro střední školy na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jeho profesní dráha je poměrně přímočará. Po absolvování dvouleté základní vojenské služby působil nejprve na Střední průmyslové škole strojnické ve Žďáru nad Sázavou, poté na Střední ekonomické škole ve Valašském Meziříčí a v roce 1979 nastoupil na Gymnázium Františka Palackého Valašské Meziříčí, kde od roku 1992 zastává funkci ředitele školy.

Během dlouholetého pedagogického působení na valašskomeziříčském gymnáziu otevírá svým žákům svět geografického poznání a předává jim trpělivě své odborné znalosti a bohaté zkušenosti. Ve funkci ředitele školy se v letech 2004–2007 svým nezměrným úsilím a pracovním nasazením významně zasloužil o realizaci komplexní stavební rekonstrukce areálu školy, díky které se Gymnázium Františka Palackého Valašské Meziříčí stalo moderním vzdělávacím centrem.

Mezi velké osobní záliby a koníčky jubilanta patří sportovní aktivity (například běžecké lyžování, tenis či cyklistika), putování po horách, četba či pěstování kaktusů.

Do dalších let bych chtěl našemu oslavenci, jménem svým i jménem kolegů a členů geografické obce, popřát především pevné zdraví, mnoho osobních i pracovních úspěchů a celou řadu vnímavých studentů.

Martin Jáč

Medailonek k narozeninám doktora Bohumila Vévody

V letošním roce oslavil své kulaté jubileum významný český geograf, pedagog a cestovatel, pan RNDr. Bohumil Vévoda. Narodil se 3. 4. 1952 ve Vsetíně, dětství prožil ve Valašském Meziříčí, kde absolvoval Gymnázium Františka Palackého. V letech 1970–1975 studoval na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci, zde následně složil i rigorózní zkoušku z teorie vyučování zeměpisu. Během své profesní dráhy dále absolvoval specializační kurzy Mikroekonomie a Makroekonomie na Pittsburgh University a CERGE Praha, Školský management na UK v Praze a v neposlední řadě též průvodcovské zkoušky na Ministerstvu hospodářství.

Doktor Vévoda zasvětil svůj profesní život geografii na všech úrovních. Jako pedagog v první linii, jako autor metodických dokumentů, učebnic a populárně naučných článků a jako cestovatel, tak říkájíc v terénu. Především ale působil jako pedagog geografie na řadě pracovišť v Moravskoslezském kraji. V 70. letech učil na Střední ekonomické škole v Opavě, posléze na Gymnáziu Orlová a od roku 1988 natrvalo spojil svůj profesní osud s Gymnáziem Karviná. Nejprve jako řadový pedagog, od roku 1990 dosud jako jeho ředitel. Během

těchto let se mu podařilo z této školy vybudovat špičkové vzdělávací zařízení v rámci celého regionu. Zasadil se zde o významné postavení geografického vzdělávání a sám léta vede dvouletý specializační kurz Geografie cestovního ruchu. Prosadil změnu přístupu ke středoškolské geografii nejen změnou názvu předmětu ze zeměpisu na geografii, ale především novým pojetím kurikula tohoto předmětu. Za jeho pedagogické zásluhy mu bylo roku 2011 Radou Moravskoslezského kraje uděleno ocenění „Za dlouhodobou tvůrčí pedagogickou činnost“. Vedle svého působení středoškolského pedagoga je aktivní rovněž na poli terciárního geografického vzdělávání. V 90. letech byl asistentem na katedře ekonomie OPF Slezské univerzity v Opavě, kde přednášel hospodářský zeměpis, globalistiku a geografii EU. V repertoáru jeho pedagogických aktivit bychom ale našli rovněž externí přednášky na Varšavské univerzitě či lektorování letních geografických škol pořádaných v Česku. Dále je dodnes lektorem funkčního studia pro ředitele škol při agentuře PARIS a během své profesní dráhy spolupracoval s řadou vysokoškolských geografických pracovišť v Praze, Ostravě, Brně nebo Ústí nad Labem. Díky své mnohaleté pedagogické praxi byl vybrán jako recenzent řady učebnic nakladatelství ČGS a SPN.

Vedle pedagogické činnosti je aktivní rovněž jako metodik geografie a podílí se na fungování řady geografických institucí a organizací. Je dlouholetým členem České geografické společnosti, Zeměpisného sdružení Brno a je členem redakční rady časopisu Informace ČGS. V 90. letech stál u vzniku Spolku učitelů zeměpisu při ČGS, ze kterého se později vyvinula pracovní skupina připravující vznik Zeměpisné olympiády. Díky jejich iniciativě tato soutěž dodnes úspěšně probíhá s akreditací MŠMT. V počátcích byl místopředsedou Ústřední komise ZO, v současné době je jejím členem. Mimo jiné je předsedou Okresní komise ZO pro okres Karviná a členem Krajské komise ZO pro Moravskoslezský kraj. Do roku 2002 byl metodikem zeměpisu Střediska služeb školám a informačních technologií v Karvině, kde vydal řadu metodických materiálů pro učitele zeměpisu. V posledních letech aktivně spolupracuje s Klubem ekologické výchovy (také díky tomu je Gymnázium Karviná od roku 2007 nepřetržitě držitelem ocenění Škola udržitelného rozvoje I. stupně). Angažoval se rovněž při přípravách maturitního předmětu zeměpis v rámci CERMATu. Na Gymnázium Karviná podporuje mezinárodní projekty, soutěže a geografické exkurze zaměřené zejména na mobility studentů a pedagogů do řady zemí Evropy i mimo Evropu. Studenti gymnázia tak mohli v rámci soutěží nebo stáží navštívit Peking, Tallin, Rio de Janeiro, Kwangdžu, Sydney. Za zmínku stojí také aktivní podpora environmentálních projektů financovaných Evropskou unií. Například projekt Comenius Regio – Spaces for Learning s partnerskou školou ve skotském Haddingtonu. Nejvíce si ale cení své iniciativy, kterou vyvíjel v 90. letech, kde aktivně pracoval při jednáních s MŠMT na zachování povinné výuky geografie na gymnáziích.

Publikoval desítky odborných i populárně naučných článků v řadě periodik. Ať už se jednalo o časopisy Země a cesty, Lidé a Země, Otázky geografie, Raabe – Vedení školy v praxi či INGEMA. Z jeho posledních článků lze uvést například „Venezuelou mezi referendem a karnevalem“ nebo „Resiste el 7,8 in df aneb Zemětřesení na vlastní kůži“. Řada těchto článků je inspirována jeho mnohaletými cestovatelskými zkušenostmi.

Doktor Vévoda totiž geografii zasvětil nejen svou profesní dráhu, ale věnuje jí i nemalou část svého volného času. A tak ho můžeme zařadit také mezi

významné české cestovatele. Jeho jméno najdeme i v žebříčku sestaveném Zeměpisným sdružením Brno, kde mu byl udělen titul Světový cestovatel I. kategorie za návštěvu 109 zemí na 4 kontinentech. Z jeho posledních cest lze jmenovat například návštěvu Mexika, Venezuely (Guyanská vysočina) či Jižní Tanzanie (řeka Rufiji). Z většiny svých cest publikoval populárně naučné články či přednášky. A dle svých slov má vyhlédnuto ještě několik atraktivních destinací. Do geografické a cestovatelské penze se tedy rozhodně nechystá.

Martin Brzóska

Jubilantka Mgr. Jitka Zelinková

Oslavit šedesát let je krásné. Kdo by to byl řekl, že ten život tak utíká! Je to jakoby nedávno, co jsme ve Znojmě s Jitkou a kamarády venku hrávali vybíjenou, lezli po stromech. Jitka bydlela ve Znojmě vedle ve vchodu a dětství jsme prožívaly tam. Na základní školu jsme spolu nechodily, ale gymnázium (tenkrát Střední všeobecně vzdělávací školu – SVVŠ) jsme absolvovaly v paralelních třídách, Jitka na humanitní větvi, já na přírodovědné. Jak velké bylo pro mě překvapení, že jsme se spolu potkaly v Boskovicích! Jitka s kočárkem. „Ahoj, Jitko, co zde děláš?“ ptám se. „A co ty zde děláš?“ ptá se zase ona. „Učím,“ odpovídá. „Já také zde učím,“ říkám zase já. Bylo to milé setkání po skončení vysoké školy.

Jitka absolvovala ve Znojmě základní školu v letech 1958–1967, SVVŠ v letech 1967–1970. Vysokou školu vystudovala v Praze na Univerzitě Karlově, a to Učitelství pro střední školy, tělesnou výchovu na Fakultě tělesné výchovy a sportu, geografii na Přírodovědecké fakultě. Rodiče Jitky se odstěhovali ze Znojma do Brna, tak Jitka nastoupila svou učitelskou dráhu nejprve na Gymnázium v Boskovicích (1976–1979), později pracovala na Gymnázium v Brně, Koněvova ul., dnešní Vídeňská (1981–1982). Pak se vrátila opět do Boskovic, kde pracuje dodnes. Na Gymnázium v Boskovicích učila v letech 1982–2010. Za tuto dobu se zasloužila o mnohé. V letech 1994–1997 iniciovala pomaturitní studium cestovního ruchu, kde byla zástupkyní ředitele, vytvořila na gymnázium koncept geografických seminářů a odborných geografických exkurzí s praktickou výukou v terénu.

V roce 2010 jsem Jitku požádala, jestli by nechtěla učit obor cestovních ruchů na Vyšší odborné škole ekonomické a zdravotnické a Střední škole, Boskovice, Hybešova 53. Jitka si to promyslela a pracuje zde dodnes. Je vedoucí studijní skupiny VOŠ oboru vzdělání cestovních ruchů. Vyučuje hlavně předmětům cestovních ruchů a průvodcovská činnost. Tak se zase naše cesty spojily. Cestovní ruch je Jitčin celoživotní koníček, provozovala cestovní kancelář, nyní se stará o svou cestovní agenturu. Pořádá poznávací zájezdy pro studenty, pedagogy a širokou veřejnost, často s kulturním zaměřením (do divadel, galerií) po celém Česku, do Rakouska, na Slovensko. Její oblíbená města jsou Brno, Praha, Vídeň, Bratislava a další.

Sport ji baví stále, lyžuje, věnuje se horské a vodní turistice.

Jitka má dvě krásné dcery, Jitku a Magdalenu. Obě vystudovaly vysoké školy v Praze a tam také působí, nyní jsou na mateřské dovolené. Jitka se má proč radovat.

Milada Hudcová

Geografická výročí 2012

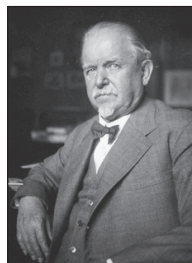
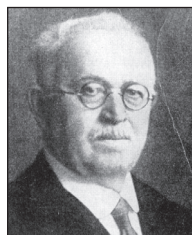
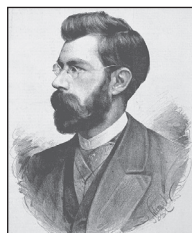
Pohledem na letošní seznam výročí vychází, že v rámci dějin geografie byly dva klíčové roky – pro narození 1882, pro úmrtí 1942. Ale po pořádku...

Nejstarším z letošních jubilantů by byl *Karel Vladislav Zap* (1812–1871). Rodák z Prahy (8. 1. 1812 – na letošek připadá 200. výročí) a nedostudovaný právník byl především historikem (Českomoravská kronika, od 1862) a zakladatelem dodnes vycházejících Památek archeologických a místopisných. Zasa- hoval ale také do geografie, mj. jako překladatel ze zahraniční literatury, autor popisů Prahy a dalších měst, ale i jeden z tvůrců původních českých učebnic a atlasů. Nakonec se stal ředitelem pražské reálky; zemřel 1. 1. 1871 v Bene- šově, kde je také pohřben.

Řekne-li se český cestovatel, vybaví se obvykle jméno Emila Holuba († 21. 2. 1902 Vídeň) nebo Enrique Stanka Vráze († 20. 2. 1932 Pra- ha). Stejně, a pro geografii možná i více, se ale na objevo- vání světa podílel nenápadný středoškolský profesor *Josef Wünsch*. Rodák z Rokycan (29. 6. 1842) učil v Praze, Slaném či Jičíně. Roku 1881 si vzal studijní dovolenou a odcestoval nejprve do Egypta, pak na Blízký východ a nakonec do ob- lasti Kurdistánu, kde na jaře 1883 dosáhl svého největšího objevu, když jako vůbec první přesně zmapoval oblast prame- nů biblických řek Eufratu a zejména Tigridu. Po návratu se ale vrátil k učitelskému povolání a například pro cestopis ani nenalezl nakladatele... Zemřel v Plzni (20. 11. 1907) a dokonce i jeho hrob v rodných Rokycanech časem zanikl. Skromný učitel zapadl oproti svým kolegům lépe ovládajícím propagaci svých cest.

Václav Láška (* 24. 8. 1862 Praha, † 27. 7. 1943 Řevni- ce) byl z české rodiny, ale absolventem německých škol včetně německé Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze (PhDr. 1889); záhy se ale habilitoval na české technice a po dlouhém působení ve Lvově (1895–1911) se nakonec stal pro- fesorem matematiky, astronomie, meteorologie a seismologie v Praze. Svým dílem, zasahujícím do mnoha oborů včetně výzkumu zemětřesení či statistiky, navíc ovlivnil i celou řadu českých geografů.

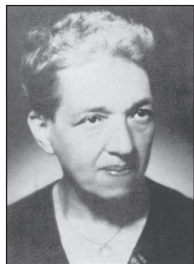
Zatímco Láška vyšel z chudších poměrů (syn nepříliš zá- možného stavitele), byl *Cyril Purkyně* (1862–1937) naopak potomkem jedné z nejznámějších českých rodin: slavný Jan Evangelista Purkyně byl jeho dědečkem, otcem pak záhy ze- mřelý malíř Karel Purkyně. Po dědečkovi měl dokonce titul

rytíře, který také užíval... Pražský rodák (27. 7. 1862) vystudoval filozofickou fakultu a stal se učitelem zeměpisu a biologie na gymnáziích, než se roku 1908 stal mimořádným a záhy řádným profesorem geologie na technice (zaujal tak místo, které kdysi zastával jeho tchán Otakar Feistmantel). Purkyně se zabýval ale i geomorfologií, mj. studiem říčních teras, a řadu let redigoval Sborník české společnosti zeměvědné. Zemřel 5. 4. 1937 v Praze.

A konečně se dostáváme k roku 1882. Prvním z těch, kdo toho roku mezi geografy přišli na svět, byl *Wilhelm Friedrich* (1882–1914). Narodil se 21. 1. 1882 v Bělé u Děčína, záhy osiřel, ale dokázal vystudovat českolipské gymnázium a vídeňskou univerzitu. Jeho dizertace *Die historische Geographie Böhmens bis zum Beginne der Deutschen Kolonisation* (tiskem 1912 – vida, také jubilant!) se stala jedním ze základů českého historicko-geografického bádání. Její autor působil jako gymnaziální profesor na řadě míst v Čechách i na Moravě, než byl v létě 1914 přeložen do vytoužené České Lípy – a v zápětí povolán do armády, aby padl „za císaře a vlast“ již 27. 8. 1914 poblíž nyní polského Lublinu...

Ročník 1882 měl i řadu dalších významných příslušníků. Mezi zakladatele naší geomorfologie se řadí, vedle Daneše a Purkyněho, také *Vladimír J. Novák* (* 10. 3. 1882 Brno, † 6. 1. 1951 Praha), přímý žák Penckův, znalec vývoje české krajiny, ale třeba i badatel v oboru změn klimatu. Bohužel dlouhá léta působil jen jako středoškolský profesor a k univerzitním přednáškám se dostal až na sklonku své kariéry po druhé světové válce. *Karel Domin* (* 4. 5. 1882 Kutná Hora, † 10. 6. 1953 Praha) byl sice hlavně botanik, ale také biogeograf, dotáhl to až na rektora pražské univerzity (1933/34) a krom jiného také podnikl společnou výpravu do Indonésie a Austrálie s Jiřím Viktorem Danešem. Cestopis *Dvojím rájem*, který spolu napsali, patří ve svém oboru ke klasice a krom jiného řadí zejména Domina i k tvůrcům české cestopisné fotografie. Bez geografii blízkého statistika a demografa *Antonína Boháče* (* 5. 3. 1882 Lišice u Kutné Hory, † 27. 12. 1950 Praha) bychom neměli tak kvalitní sčítání lidu a tak kvalitní Atlas republiky Československé (1935), patřící ve své době ke světové špičce. V roce 1882 se narodili také Švamberův asistent a později zejména autor map a průvodců *Josef Bělohav* (* 6. 3. 1882 Bavorov, † 25. 3. 1935 Praha) a dlouholetý tajemník ČSSZ, vyhledávaný pisatel drobných příspěvků, nekrologů a článků z dějin geografie *Josef Stěhule* (* 5. 5. 1882 Sedlčany, † 26. 3. 1946 Praha). A také člověk, jehož jméno v rámci dějin české geografie asi není třeba významněji komentovat: *Viktor Dvorský* (* 22. 9. 1882 Praha, † 26. 11.

1960 Praha), vlastně zakladatel české sociální geografie jako oboru. Škoda jen, že Dvorského již roku 1929 vážná choroba prakticky vyřadila z vědeckého života...

Za „první dámu české geografie“ jistě můžeme považovat *Julii Moschelesovou*. Narodila se 21. 8. 1892 v bohaté pražské rodině a vystudovala, byť s obtížemi, na německé univerzitě v Praze (u F. Machatschka). Jako žena a židovka ale neměla šanci na vědeckou kariéru, nicméně se jí – i díky přímluvě T. G. Masaryka – podařilo dostat na českou univerzitu, kde se habilitovala (1934) z antropogeografie, jako první geografka a druhá žena na Přírodovědecké fakultě vůbec.

Mimochodem, její původní specializací byla klimatologie... Za druhé světové války se za dobrodružných okolností dostala až do australského Melbourne, zatímco téměř všichni její příbuzní skončili v koncentračních táborech. Ani po

návratu (1946) to neměla lehké. Dožila, poněkud podivínským způsobem, 7. 1. 1956 v Praze, aniž by byla jmenována profesorkou – vědecky přechýlit vlivnější kolegy se zkrátka nevyplácí.

Závěrečná část je smutná. V letošním roce si připomínáme – krom jiného – také výročí z roku 1942, kdy nacistická perzekuce českého národa dosáhla vrcholu, a vyžádala si své oběti také z řad osobností české geografie. Již na konci roku 1941 si gestapo došlo pro trojici brněnských geografů, zapojených do odboje, a po nějakém čase věznění v Brně byli všichni převezeni do Mauthausenu, kde zahynuli – klimatolog *Bohuslav Hrudíčka* († 13. 4. 1942), všestranný geograf a zakladatel brněnského geografického ústavu *František Kolářek* († 7. 5. 1942) a jako poslední i (nejen) sídelní geograf *František Říkovský* († 15. 10. 1942). Již 10. 4. 1942 také v Osvětimi skončil život geografa, biologa a rokycanského patriota *Bohuslava Horáka* (1877–1942; nezaměňovat s jeho jmenovcem, historickým geografem), rovněž zapojeným do odbojové činnosti. Dva z řad spolupracovníků pražské geografie se pak přímo stali oběťmi heydrichiády: entomolog a zoogeograf *Jaroslav Štorkán* (* 20. 4. 1890 Příbram, † 1. 6. 1942) i statistik a docent antropogeografie *Jan Auerhan* (* 2. 9. 1880 Skalská myslivna u Humpolce, † 9. 6. 1942) byli popraveni pro výstrahu českému odboji na střelnici v Kobylisích. Bez veškerého patosu, ale s plnou úctou, proto končím slovy: Čest jejich památce!

Jiří Martínek